

آشنایی با وظایف نیروی خدمات در مراکز

خدمات جامع سلامت شهری و روستایی

بهداشت چیست ؟

بهداشت عبارتست از نگهداری و ارتقای سلامت و پیشگیری از بیماریها و افزایش قدرت روحی، جسمی و اقتصادی در افرادی که به علت بیماری ناتوان شده‌اند.

بهداشت عمومی چیست ؟

یکی از فعالیت های سازمان یافته اجتماعی است که به منظور حفظ، ارتقاء و بازسازی سلامت افراد انجام می‌گیرد و در برگیرنده خدماتی است که به کل جامعه ارایه می‌شود.

بهداشت فردی چیست ؟

شامل دستورالعمل هایی است که در جهت تأمین، حفظ و ارتقای بهداشت و سلامتی فرد بکار می‌رود.

سلامتی چیست ؟

عبارتست از رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی، نه فقط نبودن بیماری و معلولیت، شخص سالم کسی است که علاوه بر سلامت جسم از سلامت روان نیز برخوردار بوده و از نظر اجتماعی و روحی در آسایش باشد.

نظافت فردی نیروی خدماتی :

- ✓ رعایت بهداشت فردی
- ✓ استفاده از لباس مناسب برای کار
- ✓ استفاده از دستکش
- ✓ شستن دستمال‌های نظافتی
- ✓ استفاده درست از مواد شوینده
- ✓ و ...

مواردی هستند که باید از سوی نیروی خدمات رعایت شوند.
اولین اصول نظافت ، رعایت بهداشت فردی نیروی خدماتی است .

لباس فرم و بهداشت فردی :

❖ استفاده از لباس فرم با رنگ مناسب برابر دستورالعمل ، دقت لازم مبنی بر تمیز بودن و نداشتن لکه و آثار کثیفی ، اتو کشیدن لباس و مقنعه (پاکیزگی و آراسته بودن).

❖ موی سر و صورت آقایان همیشه کوتاه باشد.

❖ سرفه کردن ، عطسه کردن و دهن دره کردن در جمع جایز نیست و باید به گونه ی نامحسوس صورت بگیرد .

❖ داشتن کارت سلامت دارای تاریخ اعتبار تأیید شده توسط مسئولین ذیربط .

❖ بدن خود را حتی الامکان همه روزه یا حداقل هفته ای دوبار با آب و صابون بشوید.

❖ تعداد دفعات استحمام با توجه به دمای هوا، میزان فعالیت، آلودگی هوا و محل کار متفاوت است .

❖ از آنجا که بسیاری از بیماریهای انگلی و عفونت های روده‌ای از طریق دستها و ناخن های آلوده انتشار می‌یابند، شستن صحیح دستها و کوتاه کردن ناخن‌ها بطور مرتب ضروری است .

❖ قبل از غذا خوردن، طبخ غذا، هنگام آماده کردن ظروف و وسایل سفره، بعد از رفتن به توالت ، نظافت کردن ، باغبانی و پس از ملاقات و تماس با بیماران مبتلا به بیماریهای واگیر، شستن صحیح دستها، توصیه می‌شود.

❖ شست و شوی روزانه پاها، از تجزیه عرق و بوی نامطبوع پا جلوگیری می‌کند و استفاده از کفش مناسب ضروری است .

عوامل تعیین کننده کارایی روش تمیز کردن شامل موارد زیر می باشد:

□ نوع و مقدار کثیفی

□ کیفیت آب

□ نوع مواد شوینده

□ غلظت مواد شوینده

□ نوع ابزار یا دستگاه

□ مقدار زمان مجاز برای کارکرد مواد شوینده

- **گندزدایی (Disinfection):** حذف اکثریت یا همه میکروارگانیسم های پاتوژنی که بر روی اشیاء بی جان وجود دارند به جز اسپور باکتری ها (سطوح بی جان مانند اماکن مسکونی، البسه و ظروف، آب، سبزی و ...) به زبان ساده: از بین بردن عوامل بیماری زا (باکتری، ویروس، قارچ و ...) از روی اشیاء بی جان.
- **ماده گندزدا (Disinfectant):** ماده ای است که برای کم کردن بار میکروبی از روی سطوح بی جان و اجسام بکار برده می شود.
- **ضد عفونی (Antisepsis):** بکارگیری ماده ای برای نابود کردن یا مهار میکروارگانیسم ها در پوست یا بافت های زنده (در مورد سطوح زنده بکار میرود) به زبان ساده: از بین بردن عوامل بیماری زا از روی بافت زنده را ضد عفونی می گویند. ماده ضد عفونی کننده باعث تخریب، مهار و یا ممانعت از رشد عوامل بیماری زا می گردد.
- **ماده ضد عفونی کننده (Antiseptic):** ماده ای است که بازدارنده فعالیت ارگانیسم ها از روی بافت های زنده است. غلظت ضد عفونی کننده ها بایستی کمتر از گندزداها باشد تا از آسیب به بافت ها جلوگیری شود. به همین دلیل ضد عفونی کننده ها نسبت به گندزداها سمیت کمتری دارند.

سطوح گندزدایی :

- **سطح بالا (H.L.D High Level Disinfectant)** در این فرآیند تمام میکروارگانیسم ها از جمله باکتری ها، قارچ ها، ویروس ها، و ... (در کلیه اشکال فعال و غیر فعال) بجز انواع مختلف اسپور باکتری ها در مدت زمان مواجهه با ماده گندزدا از بین می روند. (گلو تارآلدنید، پراستیک اسید، کلرین دی اکسید، پراکسید هیدروژن، فرمالدئید، هیپوکلریت سدیم و ... مواردی از این گروه می باشند).
- **سطح متوسط (I.L.D Intermediate Level Disinfectant)** در این فرآیند تمام باکتری های رویشی (حتی مایکو باکتریوم توبرکولوزیس)، ویروس های پوشش دار و قارچ ها از بین میروند. (الکل ها ۹۰٪ تا ۷۰٪ - ترکیبات کلرین، برخی از ترکیبات فنلی و ید مواردی از این گروه می باشند).
- **سطح پایین (L.L.D Low Level Disinfectant)** در این فرآیند باکتری های رویشی (به جز توبرکولوز)، ویروس های پوشش دار و بعضی از ویروس های بدون پوشش و بعضی از اسپور قارچ ها را از بین می روند. (برخی از ترکیبات فنلی و ید مواردی از این گروه می باشند).

انتخاب روش گندزدایی:

بر مبنای کاربرد وسیله، سطوح و احتمال تماس آن با میکروارگانیسم ها متفاوت است .

- **حساس (Critical) :** وسایلی است که با خون یا بافت استریل یا سیستم عروقی بدن در تماس مستقیم می باشد و قبل از استفاده باید حتما استریل شوند. (سوزن ها، کاتترهای عروقی، لوازم جراحی، کاتترهای ادراری، ...)

- **نیمه حساس (Semicritical) :** وسایلی است که با پوست آسیب دیده و یا غشاهای مخاطی تماس دارند ولی وارد آنها نمی شوند و قبل از استفاده باید با مواد گندزدای **High Level** گندزدایی گردند و نیاز به استریل کردن ندارند. (آندوسکوپ ها، لوله تراشه، ...)

- **غیرحساس (Non-critical) :** وسایلی است که فقط با پوست سالم در ارتباط می باشند و قبل از استفاده باید بر حسب مورد ، توسط آب یا آب و مواد شوینده تمیز شوند . (گوشی معاینه، کاف فشارسنج، الکترودهای ECG ، ...)

پس از گندزدایی:

- برای حذف باقیمانده مواد شیمیایی از روی وسایل نیاز به شستشوی کامل آنها با آب استریل یا فیلتر شده است.
- خشک کردن آنها با یک شوینده الکلی یا دمیدن هوای تمیز و فیلتر شده
- نگهداری صحیح آنها تا از آسیب یا آلودگی دوباره جلوگیری شود

پاک کننده (Cleaner):

به عوامل شیمیایی اطلاق می گردد که دارای خاصیت کاهش کشش سطحی مایعات و در نتیجه حذف آلوده کننده از سطوح و وسایل می باشد .

نظافت اتاق‌های ادارات :

یکی از مهم‌ترین بخش‌های هر شرکت یا اداره ، اتاق‌های آن است که در نظافت آنها باید دقت کافی به عمل آید. لوازمی که در اتاق‌های پرسنل و مدیریت قرار دارند، از ارزش مادی بالایی برخوردارند و در حین نظافت باید دقت کرد تا آسیبی به این لوازم وارد نشود.

مراحل تمیز کردن اتاق‌های ادارات به ترتیب زیر است:

❖ نظافت و گردگیری میزهای کار

❖ نظافت کامپیوترهای کارکنان

❖ تمیز کردن کیبورد، موس، تلفن و...

- ❖ تمیز کردن صندلی‌ها
- ❖ گردگیری کسوه‌های لوازم افراد
- ❖ تمیز کردن و گردگیری کمد‌ها
- ❖ نظافت شیشه، پنجره‌ها و چارچوب‌ها، درها و دستگیره آنها
- ❖ تمیز کردن دیوارها
- ❖ گردگیری و نظافت پرده‌ها
- ❖ خالی کردن سطل‌های زباله و تعویض کیسه‌های زباله
- ❖ تمیز کردن کلیدها و پریزها با رعایت نکات ایمنی
- ❖ نظافت قاب‌های عکس، تابلوها و ساعت دیواری
- ❖ نظافت رادیاتورها
- ❖ جارو و تی کشیدن زمین
- ❖ برای نظافت میزهای کار، از مواد پاک کننده سازگار با لوازم الکترونیکی استفاده شود.

نظافت راهروها و سالن انتظار ادارت :

تمیز کردن و نظافت راهروها و سالن انتظار، به دلیل حضور ارباب رجوع و تردد اشخاص مختلف، بسیار مهم است . با توجه به رفت و آمدهای متعدد، ضدعفونی کردن این بخش‌های ساختمان، از اهمیت بالایی برخوردار است . مراحل نظافت راهروها و سالن انتظار به ترتیب زیر است:

- نظافت دیوارها و پنجره‌ها
- نظافت و در صورت نیاز شستن آب سردکن ، گذاشتن لیوان یکبار مصرف
- جارو کردن راه پله‌ها
- تمیز و ضدعفونی کردن نرده‌ها
- تمیز کردن تمامی تابلوها نظیر تابلوهای اعلانات ، سردر و ...
- تخلیه سطل‌های زباله و تعویض کیسه‌های زباله
- نظافت آسانسور
- تی کشیدن زمین
- تمام گوشه و کناره‌های اتاق‌ها و سالن را تمیز کنید .

نظافت سرویس بهداشتی ادارات :

تعداد دفعات نظافت سرویس بهداشتی باید بیشتر از بخش‌های دیگر باشد. زیرا این قسمت‌های ساختمان، منبع میکروب و باکتری بوده و در صورت رعایت نکردن نظافت، احتمال بروز بیماری برای کسانی که از این فضاها استفاده می‌کنند، بالاست. پس در کنار نظافت تمامی سطوح سرویس بهداشتی، باید ضدعفونی هم انجام شود. مراحل نظافت سرویس بهداشتی ادارات، شامل بخش‌های زیر است:

- شستن و نظافت دیوارها
- شستن و نظافت پنجره‌ها ، درها و دستگیره ها
- شستن و ضدعفونی کردن توالت
- شستن و ضدعفونی کردن سنگ روشویی
- تمیز کردن آینه ها
- شستن و ضدعفونی کردن شیرآلات
- قرار دادن دستمال کاغذی
- پر کردن مخزن مایع دستشویی
- خالی کردن سطل زباله و قراردادن کیسه زباله در آنها
- قرار دادن خوشبوکننده داخل سرویس بهداشتی
- حتی المقدور از مواد شوینده خوشبو برای شستن سرویس بهداشتی استفاده کنید .

نظافت آبدارخانه ادارات :

آماده کردن چای و حتی گرم کردن غذای پرسنل در آبدارخانه انجام می‌شود. پس باید این محیط همیشه تمیز و عاری از هرگونه کثیفی و میکروب باشد. پس توجه به

نظافت این بخش هم، کمتر از سایر فضاها نیست.

مراحل نظافت آبدارخانه ادارات شامل موارد زیر است :

- شستن دیوارها و پنجره‌ها و تی کشیدن کف
- تمیز کردن داخل و بیرون کابینت‌ها
- تمیز کردن یخچال (به صورت دوره‌ای)
- تمیز کردن اجاق گاز
- شستن سماور و کتری
- شستن ظروف آشپزخانه (به صورت دوره‌ای)
- شستن هفتگی لیوان‌ها با مواد شوینده و ضدعفونی کننده
- شستن و ضدعفونی کردن سینک ظرفشویی و شیرآلات
- شستن دستمال‌های آشپزخانه
- تعویض دستمال‌های آشپزخانه (به صورت دوره‌ای)
- خالی کردن سطل زباله
- نگهداری مواد غذایی مصرفی به صورت اصولی

نظافت نمازخانه ادارات :

- جارو کشیدن کفپوش و فرش ها
- تمیز کردن پنجره و شیشه‌ها
- مرتب کردن لوازم نمازخانه شامل مهرها ، سجاده ها ، قرآن ها و ...
- قرار دادن خوشبوکننده داخل نمازخانه

نظافت محوطه ادارات :

- نظافت فضای اطراف و ورودی ساختمان
- انتقال زباله‌ها به بیرون از ساختمان
- بررسی وضعیت گلدان‌ها و باغچه

نظافت راهپله و مشاعات ساختمان :

نظافت راهپله‌ها و قسمت‌های مشاع در ساختمان هم از وظایف نیروی خدماتی است. اما هر نیروی خدماتی، برای انجام این

امور نظافتی باید طبق استاندارد، تمام مواردی که از او خواسته می‌شود را انجام دهد که شامل :

❑ گردگیری و تمیز کردن دیوارها، شیشه و پنجره

❑ تمیز کردن نرده‌ها

❑ تمیز کردن کلید و پرزها

❑ گردگیری و نظافت چراغ‌ها

❑ تمیز کردن راهپله

❑ تمیز کردن فضای اتاقک آسانسور و درب آسانسور

❑ خالی کردن سطل زباله (در صورت وجود)

نظافت پارکینگ و محوطه :

- نظافت دیوارها و درب ورودی پارکینگ
- نظافت درب های انباری واحدها
- جمع کردن زباله از باغچه
- گردگیری سقف پارکینگ
- آب دادن به گلها و مرتب کردن آنها
- تمیز کردن کلید و پرزها
- تمیز کردن لامپها
- نظافت ، شستن و یا تی کشیدن کف پارکینگ
- نظافت محوطه و فضای بیرونی ساختمان

← در حین تی کشیدن راهروها باید مراقب باشید تا کسی روی زمین خیس قدم نگذارد .

نظافت فضای بیرونی ساختمان :

- جارو کردن ورودی ساختمان و پیاده‌رو
- تمیز کردن فضای سبز ورودی ساختمان
- در صورت نیاز، شستن پیاده‌رو

- در رابطه با نظافت زمین این نکته قابل توجه می باشد که دترجنت ها یا شوینده های مصنوعی (Detergent) که به انواع زیادی از مواد تمیزکننده اطلاق می شود ، در آب تولید کف می نمایند و برای زدودن چرک از روی اشیاء بکار می رود بطور طبیعی کافی بنظر می رسد . مانند: صابون، پودر رخت شویی ، مایع سفید کننده ، مایع ظرف شویی و ...

- استفاده از مواد ضد عفونی کننده تنها جهت موارد شناخته شده و یا احتمال انتقال عفونت و جمع آوری ترشحات عفونی آلوده به انواع ویروس ها و باکتری ها بایستی انجام گیرد.

- ضد عفونی نمودن زمین و یا سایر سطوح در موارد مربوط به اتاق های ایزوله و یا هر منطقه ای که توسط کمیته کنترل عفونت تشخیص داده می شوند، بایستی انجام گیرد. ولی به هر حال تاکید این نکته لازم است که خطر ابتلاء به عفونت از طریق زمین و یا سایر موارد محیطی ذکر شده پائین بوده و نظافت به تنهایی معمولاً کافی می باشد. ولی بهتر است با توجه به تعداد زیاد مراجعین، بیماران، همراهان، ملاقاتی ها و رفت و آمد زیاد در تمامی مواقع هنگام نظافت از وایتکس یا آب ژاول استفاده شود .

- معمولاً دیوارها تا قسمتی سنگ می باشد در صورتیکه این سطوح تمیز، صاف، خشک و سالم باشند. احتمال خطر عفونت بسیار پائین است و تنها قسمتهایی که احتمالاً آلوده گی را جذب میکند درز بین سنگ هاست و بهتر است روی این درزها را با مواد شفاف آنتی باکتریال پوشانده تا در هنگام نظافت به راحتی پاک و تمیز شوند. نظافت دیوارها و سقف جهت جلوگیری از آلودگی و کثیفی ظاهری بایستی در فواصل منظم انجام پذیرد.

نحوه تهیه محلول کلر با غلظت مختلف از هیپوکلریت سدیم ۵٪ کلر فعال یا PPM/۵۰						
نحوه تهیه یک لیتر محلول	درصد رقیق سازی	نسبت رقیق سازی وایتکس به آب	درصد کلر فعال	PPM	کاربرد	حجم آب زاول
						حجم آب مورد نیاز (سی سی)
	۲۰٪	۵ به ۱	۱	۱۰۰۰۰	ترشحات خونی	۲۰۰
	۵٪	۲۰ به ۱	۰/۲۵	۲۵۰۰	ظروف آزمایشگاه	۵۰
	۲٪	۵۰ به ۱	۰/۱	۱۰۰۰	گند زدایی عمومی محیط	۲۰
	۱٪	۱۰۰ به ۱	۰/۰۵	۵۰۰	گند زدایی و سایل تمیز	۱۰
	۲٪	۲۰۰ به ۱	۰/۰۱	۱۲۵	لوازم مورد استفاده جهت تغذیه نوزاد، سطوح و تجهیزات لازم برای تهیه و تدارک غذا	۲

کلر موجود در مایع سفید کننده در غلظت های مختلف در بازار موجود است ولی محلولهای سفید کننده خانگی (آب زاول)

$$x = \left(\frac{A}{B}\right) - 1$$

معمولاً دارای غلظت ۵٪ هیپوکلریت هستند

X = کل آب مورد نیاز برای تهیه غلظت مورد استفاده

A = درصد کلر موجود در مایع سفید کننده

B = درصد کلر مورد نظر

- استفاده از مواد ضد عفونی مگر در موارد آلودگی شناخته شده لازم نمی باشد، ولی در بیمارستان ها و مراکز با تعداد زیاد بیمار بهتر است نظافت با وایتکس انجام شود و در صورت وجود خون و ترشحات خونی از وایتکس استفاده شود. طریقه آماده سازی : ابتدا یک بطری یا ظرف مناسب جهت تهیه محلول فراهم می کنیم، سپس یک واحد یا یک پیمانه آب ژاول (وایتکس یا همان هیپوکلرید سدیم) درون ظرف می ریزیم، سپس ۵ برابر آب ژاول، آب سرد اضافه می کنیم.

- به همین راحتی کلر ۱٪ تهیه می شود.

نحوه رقیق کردن وایتکس :

- در لباسشویی اضافه کردن حداکثر یک یا نصف فنجان وایتکس
- یک لیتر آب با ۱۰ میلی لیتر وایتکس برای مصارف نظافت و شستشو
- یک قاشق غذاخوری در یک گالن آب برای شستشوی البسه با دست
- نیم لیتر آب با ۱۰ میلی لیتر وایتکس برای مصارف گندزدایی و ضد عفونی سطوح و اشیاء

نکات ایمنی حین استفاده از سفید کننده:

- قبل از استفاده، برچسب دستور مصرف محصول را به دقت مطالعه شود.
- سفید کننده در یک محل خنک و دور از تابش خورشید نگهداری شود.
- وایتکس از دسترس کودکان دور نگه داشته شود.
- پس از هر بار استفاده از سفید کننده، در ظرف محکم بسته شود.
- حین استفاده از وایتکس درها و پنجره ها باز نگه داشته شود.
- حین استفاده از سفید کننده دستکش و ماسک استفاده شود همچنین در صورت احتمال پاشیده شدن سفید کننده، بایستی از عینک ایمنی استفاده شود.

- برای رقیق کردن وایتکس از آب سرد استفاده شود. چرا که آب داغ اجزای فعال سفید کننده را تجزیه می کند.
- برای ضد عفونی کردن اشیاء، آنها باید به مدت ۳۰ دقیقه در سفید کننده رقیق شده قرار داده و سپس کاملاً آنها را آب کشید و در انتها لازم است دست های خود را با آب و صابون بشوید.
- سفید کننده نبایستی برای فلزات، پارچه های رنگی و سطوح رنگ شده بکار رود.
- در صورت ورود سفید کننده به چشم ها به مدت ۱۵ دقیقه زیر آب سرد چشم ها را شستشو داده و فوراً به پزشک مراجعه شود. در صورت بلع وایتکس از القاء استفراغ خودداری کرده و مصدوم فوراً به اورژانس منتقل شود.

- نظافت کف سرویس ها، حمام ها و محل شستشوی دست ها بایستی حداقل بصورت روزانه توسط پرسنل خدمات تمیز و نظافت گردد. استفاده از مواد دترجنت (مواد شوینده) برای نظافت روتین کافیست. در مواردی که بیمار عفونی استحمام کرده یا بیمار مبتلا به ارگانیزم های مقاوم و یا ارگانیزم های مشکل دار باشد، بایستی از ماده ضد عفونی کننده استفاده شود. ضد عفونی نمودن، قبل از استحمام بیماران با زخم باز نیز لازم می باشد.

- در بیشتر موارد نظافت با وایتکس یا همان آب ژاول کافی می باشد .

- جهت نظافت حمام و سینک ها از برس دسته بلند نایلونی استفاده می شود. استفاده از دستمال های پنبه ای با برس غیر پلاستیکی موجب آلودگی شدید آنها شده و ضد عفونی آنها را مشکل می کند به همین دلیل نباید مورد استفاده قرار گیرد.

- توالتها حداقل روزانه دو بار بایستی نظافت شوند. بعلاوه در مواردی که بصورت قابل رویت آلوده باشند نیز نظافت الزامی است. جهت نظافت روتین استفاده از محلول دترجنت کافی است. در مواردی که محل نشستن بصورت آشکار آلوده بوده و یا بعد از استفاده بیمارانی که مبتلا به عفونت دستگاه گوارش می باشند ضد عفونی نمودن الزامیست.

نحوه نظافت و گندزدایی سطوح و زمین در هنگام آلوده شدن با خون و یا ترشحات بیمار به صورت زیر میباشد:

- ✓ ابتدا پارچه و یا کاغذ خشک کن ، روی محل خون گذاشته و پس از جذب خون ، دور انداخته شود .
- ✓ سپس مقداری وایتکس روی خون ریخته شود .
- ✓ وایتکس به مدت ۱۰ دقیقه در محل بماند .
- ✓ پس از گذشت این زمان، دستکش پوشیده و به کمک پارچه ای خون را تمیز و پارچه در سطل زباله عفونی دور انداخته شود.
- ✓ در انتها سطح میز یا تخت ،نظافت کلی و زمین تی کشیده شود .
- ✓ به خاطر داشته باشید نظافت محلی که آلوده به خون است همزمان با سایر سطوح، یا استفاده از تی که در نظافت کلی از آن استفاده می شود (قبل از گندزدایی) موجب آلودگی سایر سطوح و انتشار عفونت خواهد شد.

نظافت (جارو ، تی و ...)

جارو و تی کشیدن همراه با دقت و سرعت مناسب به طوری که به کار پرسنل لطمه ای وارد نکند . شامل (اتاق ها ، راهروها ، سالن ها ، پله ها و تراس ها) و رعایت گندزدایی در برخورد با عفونت ها مانند خون ، ادرار و ...

نظافت (جارو ، تی و ...)

جارو کشی و آب پاشی محوطه یک
ساعت قبل از شروع ساعت اداری .

نظافت (جارو ، تی و ...)

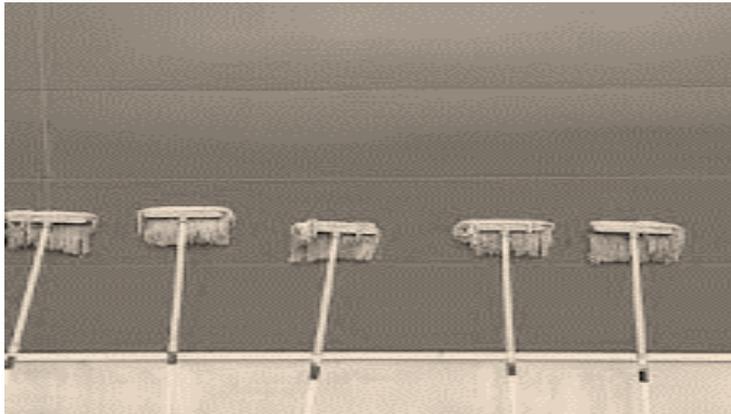

درخواست وسایل شوینده ، پاک کننده و
ضد عفونی کننده ماهی یکبار و به میزان لازم .

نظافت (جارو ، تی و ...)

استفاده از تی ها و جاروهای سالم و
شستشوی تی ها و خشک کردن آن ها
در هوای آزاد .

نظافت (شستشو ، ضد عفونی ، گندزدایی و ...)

شستشو و ضد عفونی لوله های آزمایشگاه ،
نظافت و گندزدایی سرویس های بهداشتی
شامل : کف ، سنگ توالت و روشویی ،
دیوارها ، فلاش تانک ها ، پشت لوله ها و
شیلنگ خرطومی و شیرهای برداشت آب .

✓ پر کردن مخزن مایع دستشویی و قرار
دادن دستمال کاغذی در سرویس های
بهداشتی .

✓ ریختن مایع سفید کننده و جرم گیر در
آخر کار داخل چاه و سرکشی در طول روز
.

جمع آوری وسایل نظافتی و قرار دادن
در محل مناسب و نظافت ضروری در
صورت اعلام واحدها با هماهنگی
مسئول مربوطه .

جمع آوری ، تفکیک ، حمل و دفع زباله های عفونی و خانگی

جمع آوری ، تفکیک ، حمل و دفع زباله های عفونی و خانگی به صورت بهداشتی (طبق دستورالعمل) و جلوگیری از نشت شیرابه زباله ها .

به کلیه پسماندهای عفونی و زیان‌آور تولید شده در بیمارستان‌ها، مراکز خدمات جامع سلامت، آزمایشگاه‌ها، درمانگاه‌ها، مراکز تزریق، رادیولوژی‌ها، دندانپزشکی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالابودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن که به‌مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارند، پسماندهای بیمارستانی گفته می‌شود.

پسماندهای تولید شده شامل دو دسته عمده زیر است :

گروه ۱ - پسماندهای خطرناک شامل:

الف - پسماندهای عفونی

ب - پسماندهای شیمیایی و دارویی

ج - پسماندهای نوک تیز و برنده

گروه ۲ - پسماندهای عادی (معمولی یا شبه خانگی)

الف - پسماندهای عفونی شامل :

✦ کلیه پسماندهای آلوده به خون و فرآورده های خونی

✦ کلیه پسماندهای مربوط به آزمایش های تشخیص طبی و تحقیقات پزشکی

✦ پسماندهای پاتولوژی

✦ کلیه ترشحات و پسماندهای آلوده به ترشحات بیماران عفونی

✦ کلیه مواد و وسایلی که با بیمار عفونی تماس داشته اند

✦ کشت های بیولوژیک و محیط های کشت

✦ پسماندهای اتاق های ایزوله

✦ پسماندهای بخش های دیالیز

✦ پسماندهای ناشی از اتاق عمل ، جراحی و اتوپسی

✦ ...

ب - پسماندهای شیمیایی و دارویی شامل :

❖ زباله های شیمیایی (مواد سمی، مواد با خاصیت خوردگی (مانند اسیدها و بازها)، مواد با قابلیت احتراق خود به خود، مواد واکنش دهنده (مانند مواد انفجاری، مواد واکنش دهنده درمقابل آب و حساس به ضربه)، ژنوتوکسیک (مانند داروهای سایتوتوکسیک))

❖ ویال های نیمه پر و پر دارویی

❖ معرف های آزمایشگاهی

❖ داروهای تاریخ گذشته، مصرف نشده، تفکیک شده و آلوده، واکسن ها، موادمخدر و سرم هایی که دیگر به آنها نیازی نیست و باید به نحو مناسبی دفع شوند .

❖ هرگونه زباله منتج شده از تشخیص ، درمان و مراقبت بیماران تحت شیمی درمانی (اعم از: ست های سرم ، کیسه های ادرار ، سوند ، کیسه های استوما)

❖ و ...

ج - پسماندهای نوک تیز و برنده شامل :

* سوزن ها

* سوزن های زیرجلدی

* تیغه چاقوی جراحی و دیگر تیغه‌ها

* ستهای انفوزین

* ناخن بیماران

* شیشه های شکسته سرم و فرآورده های خونی و داروئی و هر گونه وسیله نوک تیز و برنده که می‌تواند

موجب زخم از قبیل بریدگی یا سوراخ‌شدگی شود .

**پسماندهای آسیب شناختی (پاتولوژیک) شامل بافت ها، اندام ها، اجزای بدن، جنین انسان و جسد جانوران، خون و آبگونه‌های بدن‌اند. در این مقوله اجزای قابل شناسایی بدن انسان و جانوران را « پسماندهای تشریحی » می‌نامند.

**پسماندهای ظروف تحت فشار: سیلندر گاز و قوطی آئروسول را شامل میشود .

**پسماندهای رادیواکتیو: مایعات رادیوتراپی ، ظروف و وسایل آلوده به آن، ادرار و مدفوع بیماران تحت رادیوتراپی و بخشی از پسماندهای تولید شده در مراکز تحقیقاتی را شامل میشود که باید در ظروف و جعبه سربی با علامت تابش یونیزان نگهداری شود .

گروه ۲ - پسماندهای معمولی یا شبه خانگی که به طور عمده از کارکردهای خدمات اداری و عمومی این مراکز تولید می شود .

شامل :

◆ زباله های آشپزخانه

◆ زباله های آبدارخانه

◆ قسمت اداری مالی

◆ ایستگاه های پرستاری

◆ باغبانی و ...

رنگ بندی پسماند ها :

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم	زرد	عفونی
۲	نوک تیز و برنده	Safety Box استاندارد	زرد با درب قرمز	نوک تیز و برنده - دارای خطر زیستی
۳	شیمیایی و داروئی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سفید یا قهوه ای	شیمیایی و داروئی
۴	پسماند عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سیاه	عادی

جمع آوری :

◈ پسماندهای ژنوتوکسیک به شدت خطرناکند و ممکن است خصوصیات ایجاد جهش سلولی، عجیب‌الخلقه‌زایی، یا سرطان‌زایی داشته باشند این پسماندها مشکلات ایمنی جدی به وجود می‌آورند. پسماندهای ژنوتوکسیک می‌توانند دارای داروهای سایتوتوکسیک، مواد شیمیایی و مواد پرتوساز باشند، داروهای سایتوتوکسیک(می‌توانند بعضی سلول های زنده را بشکنند یا رشد آنها را متوقف کنند. این داروها برای شیمی درمانی سرطان ها به کار می‌روند) که باید در ظروف محکم و غیر قابل نشت نگهداری شوند .

◈ باتل های سرم در صورتیکه حاوی داروهای سایتوتوکسیک و خطرناک باشند به عنوان پسماند شیمیایی و دارویی محسوب می شوند .

جمع آوری :

◊ محتوای باتل های حاوی سرم های قندی و نمکی که بصورت کامل استفاده نشده اند و یا تاریخ مصرف آنها منقضی شده است را میتوان با مقادیر زیادی آب رقیق نموده و در فاضلاب تخلیه و باتل سرم، در پسماندهای عفونی قرار گیرند.

◊ در صورت مخلوط شدن پسماند عادی با یکی از پسماندهای عفونی، شیمیایی، رادیواکتیو و نظایر آن خارج کردن آن ممنوع است.

◊ اعضا و اندام های قطع شده بدن و جنین مرده بایستی طبق احکام شرعی جمع آوری و به آرامستان انتقال داده شده و تحت شرایط بهداشتی دفن گردد.

جمع آوری :

◆ پسماندهای حاوی فلزات سنگین خطرناک (مانند : جیوه)بقایای کارهای دندان سازی - آمالگام)،
کادمیوم(باتری های دور ریخته)، سرب(ورق رادیولوژی) ، دماسنج های شکسته، دستگاه فشارسنج و ...)
باید به طور جداگانه تفکیک شود .

◆ سوزن و سرنگ بایستی بصورت توأم در سiftی باکس جمع آوری گردد .

◆ جداسازی ست سرم از سرم ممنوع می باشد و جزء پسماند عفونی محسوب می شود .

◆ پسماندهای نوک تیز و برنده در پایان هر روز کاری جمع آوری گردد .

جمع آوری :

❖ پسماندهای عفونی و عادی باید همه روزه (یا در صورت لزوم چند بار در روز) جمع آوری و به محل تعیین شده برای ذخیره موقت پسماند، حمل شوند.

❖ باید به جای کیسه ها و ظروف مصرف شده بلافاصله کیسه ها و ظروف از همان نوع قرار داده شود .

❖ سطل های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده بلافاصله شستشو و ضدعفونی گردند .

❖ وقتی سه چهارم ظروف و کیسه های محتوی پسماند پر شد باید پس از بستن، آنها را جمع آوری نمود.

جمع آوری و نگهداری پسماندها در کیسه های پلاستیکی :

★ برای جمع آوری و نگهداری پسماندها غیر از پسماندهای تیز و برنده استفاده شوند .

★ بیش از سه چهارم ظرفیت کیسه پر نشود تا بتوان درب آن ها را به خوبی بست.

★ با منگنه و یا روش های سوراخ کننده دیگر بسته نشود .

★ مایعات، محصولات خونی و سیالات بدن نباید در کیسه های پلاستیکی ریخته و حمل

شوند مگر آنکه در ظروف یا کیسه های مخصوص باشند.

ظروف با دیواره های سخت حداقل باید دارای ویژگی های زیر باشند :

✎ در برابر نشت، ضربه های معمولی و شکستگی و خوردگی مقاوم باشند .

✎ باید پس از هر بار استفاده بررسی و کنترل شود تا از تمیز بودن، سالم بودن و عدم نشت اطمینان حاصل شود .

✎ ظروف معیوب نبایستی مورد استفاده مجدد قرار گیرند .

کلیه پسماندهای تیز و برنده باید در ظروف ایمن (Safety Box) جمع آوری و نگهداری شود که این ظروف باید دارای ویژگی های زیر باشند :

- ❖ به آسانی سوراخ یا پاره نشوند .
- ❖ بتوان به آسانی درب آن را بست و مهر و موم نمود .
- ❖ دهانه ظرف باید به اندازه ای باشد که بتوان پسماند را بدون اعمال فشار دست، در ظرف قرار داد و خارج کردن آن ها از ظرف ممکن نباشد.
- ❖ دیواره های ظرف نفوذ ناپذیر باشد و سیالات نتوانند از آن خارج شوند.
- ❖ پس از بستن درب، از عدم خروج مواد از آن اطمینان حاصل شود.
- ❖ حمل و نقل ظرف آسان و راحت باشد .

برچسب‌گذاری باید دارای ویژگی‌های زیر باشد :

*هیچ کیسهٔ محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود.

*برچسب‌ها با اندازه قابل خواندن بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شود.

*برچسب در اثر تماس یا حمل، به آسانی جدا یا پاک نشود.

*برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.

*نماد خطر مشخص‌کننده نوع پسماند بر روی برچسب درج گردد .

بر روی برچسب ظرف یا کیسهٔ محتوی پسماند باید مشخصات زیر ذکر گردد :

۱- نام، نشانی و شماره تماس تولیدکننده.

۲- نوع پسماند.

۳- تاریخ تولید و جمع‌آوری.

۴- تاریخ تحویل.

۵- نوع ماده شیمیایی.

۶- تاریخ بی‌خطرسازی.

****مسئولان حمل و نقل پسماند، موظفند از تحویل گرفتن پسماندهای فاقد برچسب خودداری نمایند.**

رفع آلودگی از تسهیلات و ظروف نگهدارنده :

سطل های جمع آوری پسماندهای پزشکی در صورتی که قابل استفاده مجدد باشند باید پس از هر بار خالی شدن شسته و ضد عفونی شوند .

جهت رفع آلودگی و گندزدایی از سطل ها، از روش های زیر استفاده می شود :

الف - شستشو با آب داغ حداقل ۸۲ درجه سانتیگراد (۱۸۰ درجه فارنهایت) به مدت حداقل ۱۵ ثانیه .

ب - گندزدایی با مواد شیمیایی زیر به مدت دست کم سه دقیقه:

۱- محلول هیپوکلریت ppm 500 کلر قابل دسترس.

۲- محلول فنل ppm 500 عامل فعال.

۳- محلول ید ppm 100 ید قابل دسترس.

۴- محلول آمونیوم کواترنری ppm 400 عامل فعال.

۵ - سایر مواد گندزدایی دارای مجوز با طیف متوسط.

محل نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد :

- ✓نگهداری پسماندهای پزشکی باید جدا از پسماندهای عادی انجام شود.
- ✓محل ذخیره و نگهداری موقت باید در داخل مرکز تولید زباله طراحی شود .
- ✓پسماندهای پزشکی باید در محلی به دور از تأثیر عوامل جوی نگهداری شوند و وضعیت کلی بسته بندی یا ظرف آنها در برابر شرایط نامساعد آب و هوایی مثل باران، برف، گرما، تابش خورشید و نظایر آن محافظت شود.
- ✓جایگاه نگهداری پسماندها باید به گونه ای ساخته شوند که نسبت به رطوبت نفودناپذیر بوده و قابلیت نگهداری آسان با شرایط بهداشتی مناسب را فراهم آورد.
- ✓جایگاه های نگهداری باید دور از محل خدمت کارکنان، آشپزخانه، سیستم تهویه و تبرید، محل رفت و آمد پرسنل، بیماران و مراجعان باشد .

محل نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد :

- ✓ ورود و خروج حشرات، جونندگان، پرندگان و ... به محل نگهداری پسماندها ممکن نباشد.
- ✓ محل نگهداری پسماند باید دارای تابلوی گویا و واضح باشد .
- ✓ محل نگهداری نباید امکان فساد، گندیدن یا تجزیه زیستی پسماندها را فراهم کند.
- ✓ انبارداری این پسماندها نباید به شیوه ای باشد که ظروف یا کیسه ها پاره و محتویات آنها در محیط رها شود.
- ✓ امکان کنترل دما در انبار نگهداری و نیز نور کافی وجود داشته باشد.
- ✓ سیستم تهویه آن کنترل شود و جریان هوای طبیعی از آن به بخش های مجاور وجود نداشته باشد.

محل نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد :

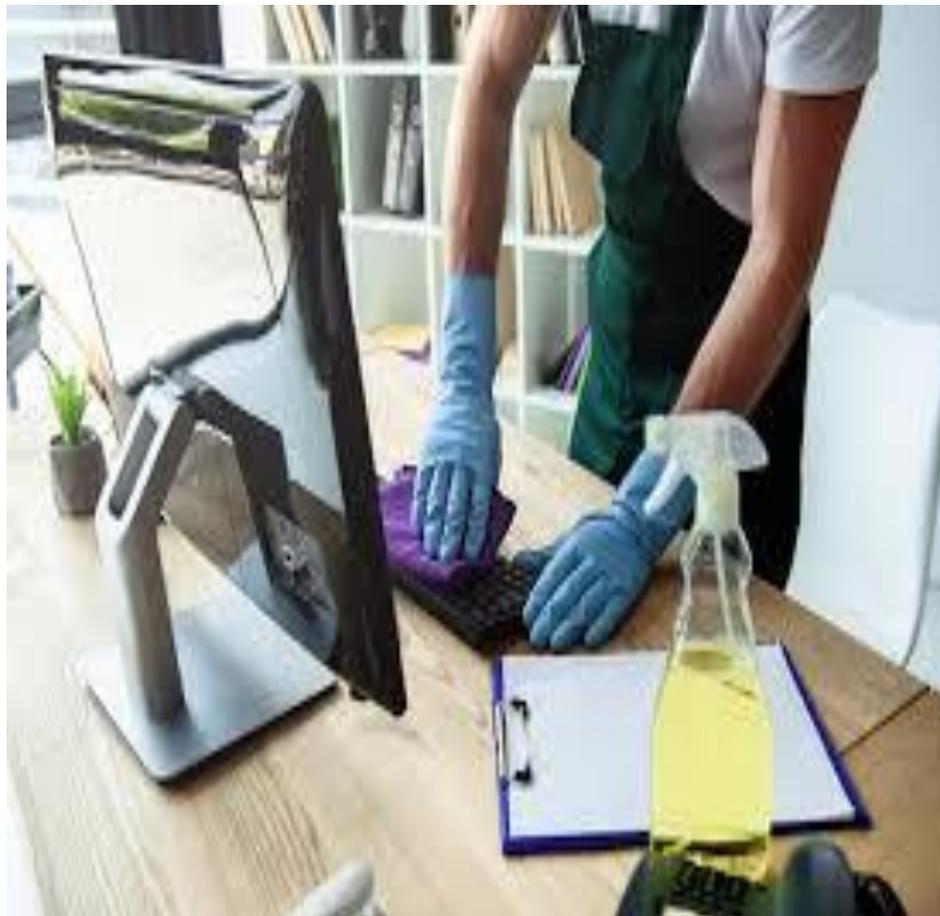
- ✓ امکان تمیز کردن و ضدعفونی محل و آلودگی زدایی وجود داشته باشد.
- ✓ فضای کافی در اختیار باشد تا از روی هم ریزی پسماند جلوگیری شود.
- ✓ دارای سقف محکم و سیستم فاضلاب مناسب باشد.
- ✓ دسترسی و حمل و نقل پسماند آسان باشد.
- ✓ امکان بارگیری با کامیون، وانت و سایر خودروهای باربری وجود داشته باشد.
- ✓ انبار دارای ایمنی مناسب باشد.
- ✓ محل بایستی مجهز به سیستم آب گرم و سرد و کف شوی باشد.
- ✓ چنانچه بی خطر سازی در محل اتاقک نگهداری ، انجام میشود باید فضای کافی برای استقرار سیستم های مورد نظر در محل نگهداری پسماند فراهم باشد.

- محل نگهداری پسماند باید سیستم امنیتی مناسب و مطمئن داشته و ورود و خروج پسماند با نظارت مسئول مربوطه صورت پذیرد و از ورود افراد غیرمسئول به آن جلوگیری به عمل آید. (امکان قفل کردن فراهم باشد).
- بازدید از محل به منظور جلوگیری از نشت و یا ایجاد عفونت توسط تولیدکننده صورت پذیرد.
- هر بخش دارای یک فضای مشخص جهت نگهداری پسماندها، تا زمان جمع آوری باشد.
- در صورت عدم وجود سیستم سردکننده، زمان نگهداری موقت (فاصله زمانی بین تولید و تصفیه یا امحا) نباید از موارد زیر تجاوز کند:
 - الف - شرایط آب و هوایی معتدل: ۷۲ ساعت در فصل سرد و ۴۸ ساعت در فصل گرم.
 - ب - شرایط آب و هوایی گرم: ۴۸ ساعت در فصل سرد و ۲۴ ساعت در فصل گرم.
- هر بخش دارای ظروف مستحکم مناسب (Safety Box) جهت دفع پسماندهای نوک تیز و برنده باشد.

حمل و نقل در واحد تولیدکننده پسماند باید به صورت زیر انجام شود :

- از چرخ دستی یا گاری مخصوص پسماند و نشست ناپذیر استفاده گردد.
- برای حمل مواد دیگر استفاده نشود .
- فاقد لبه های تیز و برنده باشد، به گونه ای که کیسه ها یا ظروف را پاره نکند.
- شستشوی آن آسان باشد.
- وسایل هر روز نظافت و ضدعفونی شوند.
- از سیستم پرتاب برای انتقال زباله به محل نگهداری استفاده نشود.

گردگیری :

گردگیری همراه با سرعت و دقت لازم به طوری که به کار پرسنل لطمه ای وارد نکند شامل : میزها و وسایل روی آن ، صندلی ها ، قفسه ها ، کمد ها ، فایل ها ، چراغ ها ، درب ، پنجره ها و شیشه ها ، دیوارها و وسایل نصب شده روی دیوارها ، تابلوها اعم از تابلوهای سردرب و اطلاع رسانی .

گردگیری :

گردگیری به گونه ای صورت پذیرد که آثار لکه و رطوبت بر روی وسایل برجا نماند .

استفاده از دستمال مجزا و مواد پاک کننده مناسب ، مرتب سازی وسایل و لوازم و چیدمان صحیح ، رعایت نکات ایمنی وسایل قبل از گردگیری .

بارگیری، تخلیه، حمل و نقل و جابجایی :

بارگیری، تخلیه، حمل و نقل و جابجایی
اموال، مواد مصرفی و داروها در اسرع وقت و
دقت فراوان .

رعایت نکات ایمنی جهت جلوگیری از آسیب
رسیدن به خود و وسایل .

بارگیری، تخلیه، حمل و نقل و جابجایی :

اطلاع به مسئول واحد در خصوص جابجایی ، ورود و خروج اموال .

تحويل مجوز خروج اموال تأیید شده توسط مسئولین به نگهبانی .

نظافت پشت بام و آبروها و فاضلاب ها:

نظافت پشت بام ها حداقل هر ۲ ماه یکبار .

بازدید هفتگی جهت اطمینان از مسدود نبودن

ناودان ها و تمیز بودن مسیر جوی ها ، آبروها ،

فاضلاب ها و پشت بام ها و در صورت لزوم نظافت

آن و اطلاع خرابی ساختمان به مافوق .

فضای سبز :

آبیاری به موقع (صبح زود یا هنگام غروب) به میزان لازم و استفاده از آب مخصوص آبیاری (غیر قابل شرب) در صورت وجود .

وجین و حذف علف های هرز به وسیله سم پاشی و یا کندن از ریشه و هرس درختان و کوتاه کردن چمن ها .
جمع آوری زباله های ریز و درشت از داخل باغچه ها .
سم پاشی با اعلام مسئولین در صورت نیاز .

آماده سازی، توزیع چای، پذیرایی، شستشو و ضد عفونی کردن لوازم :

آماده سازی و توزیع به موقع چای و پذیرایی جهت کارکنان و مهمانان همراه با ادب و احترام .

چیدمان مرتب چای ، آب و اقلام پذیرایی روی میز .

جمع آوری به موقع استکان ها ، لیوان ها ، پارچ های آب و پسماند پذیرایی .

آماده سازی، توزیع چای، پذیرایی، شستشو و ضد عفونی کردن لوازم :

شستشو ، ضد عفونی و گندزدایی لیوان ها ، استکان ها و ظروف پذیرایی ، خشک کردن و چیدمان مرتب کابینت ها .

شستشوی سینک ظرفشویی پس از هر بار استفاده و خالی کردن از ظروف ، استکان ها و تفاله گیر .

نظافت آبدارخانه و وسایل :

نظافت و لکه گیری اجاق گاز، کابینت ها، یخچال، کف آبدارخانه، شیرآلات، دیوارها و هواکش ها .

برفک زدایی یخچال و کنترل دما، رعایت نکات ایمنی، کنترل تاریخ مصرف اقلام پذیرایی و اطلاع از نحوه ضدعفونی و گندزدایی وسایل و مواد غذایی .

اطلاع به موقع خرابی ساختمان و مشکلات به مسئول مربوطه .

رعایت مسائل امنیتی :

در مکالمات تلفنی، باید از زیاده گویی و توضیحات اضافه یا بیان مطالب کاری به افراد غیرمرتبط پرهیز کرد.

از گرفتن هرگونه هدایای مشکوک و خارج از ضابطه باید به شدت اجتناب ورزید.
از گرفتن هرگونه فلش و ابزار الکترونیکی از افراد ناشناس، به ویژه فرد بیگانه و استفاده از آن باید اجتناب کرد.

با پیش آمدن هرگونه مشکل باید به سرعت مقامات را آگاه ساخت.

در برخورد با خانم ها باید رعایت اخلاق اسلامی و ادب و فرهنگ را به جا آورد.

با تشکر و سپاس